BIBLIOTEKA BEZ BARIER

_Ewa Adaszyńska
Biblioteka Uniwersytecka

Podstawowe zadania uczelni wobec osób z niepełnosprawnością związane są z tworzeniem warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i badań naukowych oraz warunków pełnej realizacji procesu dydaktycznego z uwzględnieniem szczególnych potrzeb studentów z niepełnosprawnością[1]. Mają oni pełne prawo do sprawnego funkcjonowania w przestrzeni edukacyjnej oraz do aktywnego udziału w szeroko rozumianej przestrzeni akademickiej.

Na Uniwersytecie Zielonogórskim studiuje 446 studentów i doktorantów z niepełnosprawnością. Są na wszystkich wydziałach: Pedagogiki, Psychologii i Socjologii - 98, Humanistycznym – 86, Ekonomii i Zarządzania – 59, Prawa i Administracji – 53, Informatyki, Elektrotechniki i Automatyki – 29, Mechanicznym – 45, Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska – 35, Artystycznym – 10, Matematyki, Informatyki i Ekonometrii - 10, Lekarskim i Nauk o Zdrowiu – 9, Nauk Biologicznych – 9, Fizyki i Astronomii – 3. Osoby z niepełnosprawnością stanowią 3,7 % wszystkich studentów uniwersytetu[2].

Tworzenie przyjaznych warunków studiów dla osób z niepełnosprawnością to przełamywanie barier związanych z własną niepełnosprawnością, ale także barier związanych z warunkami środowiskowymi - urbanistyką, infrastrukturą techniczną, postawami społecznymi, warunkami ekonomicznymi, czy prawnymi.

W nauce i edukacji osób z niepełnosprawnością biblioteka pełni rolę szczególną. Oferuje dostęp do zbiorów i usług bibliotecznych dostosowany do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnością, pod względem:

_udogodnień w dostępie do budynku i fizycznego użytkowania przestrzeni,
_specjalistycznego oprogramowania, nowoczesnych technologii oraz sprzętu,
_dostępu do zbiorów bibliotecznych w formatach alternatywnych,
_przygotowania pracowników.

Do biblioteki zapisani są wszyscy studenci i mogą z niej korzystać na pełnych prawach.

Budynek Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego oddany do użytku w 2013 r., zaprojektowany został zgodnie z wymogami prawa budowlanego w taki sposób, aby czytelnicy z niepełnosprawnością mogli się w nim swobodnie poruszać, pracować, a także korzystać ze zbiorów i usług bibliotecznych. Biblioteka jest nie tylko nowoczesna, dobrze wyposażona, przyjazna i wygodna, spełnia też standardy związane z przystosowaniem do obsługi osób z niepełnosprawnością.

_FOT. IWO ADASZYŃSKI

_Budynek usytuowany jest blisko miejskiej drogi publicznej w pobliżu przystanku autobusowego.
_Biblioteka posadowiona jest pośrodku kampusu uniwersyteckiego, bezpośrednio przy trakcie wewnętrznym prowadzącym do budynków dydaktycznych wydziałów.
_Budynek jest dobrze oświetlony i widoczny z zewnątrz.
_Przy bibliotece znajdują się parkingi ułatwiający bezpośredni dojazd do budynku.
_Podjazd od frontu budynku prowadzi bezpośrednio do głównego wejścia biblioteki. Drzwi zewnętrzne otwierają się automatycznie.
_Wszystkie wejścia do biblioteki dostępne są także dla osób na wózkach.
_Od strony zachodniej, od budynku dydaktycznego Collegium Neophilologicum biblioteka ma podjazd oraz windę zewnętrzną dla osób z niepełnosprawnością ruchu.
_Wewnątrz biblioteki znajduje się winda wewnętrzna z przyciskami oznakowanymi w systemie Braille'a, głośnomówiąca, dostosowana do samodzielnego przemieszczania się pomiędzy piętrami.
_Na każdym piętrze znajdują się odpowiednio oznaczone

1 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, tekst ujednolicony z 2016 r. Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365, art. 13.1, p. 9, art., 162, p. 7.

2 Na podstawie danych pełnomocnika rektora ds. studentów niepełnosprawnych, stan z 24. 03. 20016.

i wyposażone toalety dla osób z niepełnosprawnością ruchową.
__W korytarzach i toaletach oświetlenie sterowane jest czujkami ruchu.
__Wszystkie drzwi w budynku biblioteki otwierają się do wewnątrz pomieszczeń.
__Poręcze na klatkach schodowych zamocowane są po obu stronach schodów.
__Biblioteka dysponuje pokojem pierwszej pomocy sanitarnej, dostępnym osobom, których stan zdrowia wymaga interwencji medycznej, czy wykonania zabiegu, ma też respirator.
__Obiekt jest chroniony i monitorowany.
__Budynek ma nowoczesne systemy zabezpieczeń - ochrony obiektu oraz przebywających w nim ludzi, m. in. szczególny poziom zabezpieczeń przeciwpożarowych. Systemy są spójne i natychmiast informują o zagrożeniu oraz jego przyczynach.
__Przestrzeń biblioteki pozbawiona jest progów, co umożliwia osobom na wózkach korzystanie ze wszystkich pomieszczeń przeznaczonych dla użytkowników, podłoże jest antypoślizgowe.
__Szerokość drzwi, wind, bramek zabezpieczających zbiory, rozmiar kabin do pracy indywidualnej, odległość między regałami w wolnym dostępie umożliwiają poruszanie się osobom na wózkach.
__Wszystkie stanowiska pracy dostępne są osobom z niepełnosprawnością – blaty regałów mają regulację wysokości, a część krzeseł jest z podłokietnikami.
__Czytelnicy z niepełnosprawnością mają bezpośredni dostęp do zbiorów i usług zgromadzonych w strefie wolnego dostępu oraz w specjalistycznych czytelniach.
__Osoby niewidome i z dysfunkcją wzroku mają do dyspozycji stanowiska komputerowe wyposażone w głośnomówiące i powiększające oprogramowanie.

Zespół biblioteki oferuje pomoc:
__w przemieszczaniu się po budynku biblioteki,
__w wyszukiwaniach katalogowych i bibliograficznych oraz w przeszukiwaniu baz danych, a także w wypełnianiu dokumentów bibliotecznych,
__w skanowaniu fragmentów książek i wydawnictw ciągłych z kolekcji dziedzinowych oraz ze zbiorów magazynowych,
__w rezerwacji kabin do pracy indywidualnej oraz pokoi do pracy zespołowej,
__w szkoleniu użytkowników z niepełnosprawnością wzroku w zakresie korzystania z cyfrowych zasobów biblioteki oraz specjalistycznego oprogramowania.

Biblioteka ma przeszkolony zespół w zakresie obsługi czytelników z niepełnosprawnością, a także w zakresie udzielania pierwszej pomocy oraz pomocy przedmedycznej. Ma także wyznaczonego z ramienia biblioteki opiekuna czytelników z niepełnosprawnością.

Dla osób niewidomych i słabowidzących biblioteka przygotowała ofertę, która obejmuje korzystanie z zasobów i usług cyfrowej przestrzeni informacyjnej, dostęp do nowych technologii oraz systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także korzystanie z oprogramowania umożliwiającego dostęp do informacji w formacie elektronicznym (zbiorów cyfrowych, zasobów Zielonogórskiej Biblioteki Cyfrowej oraz wydzielonej kolekcji dla osób niewidomych i stron internetowych).

Osobom niewidomym oraz z dysfunkcją wzroku biblioteka oferuje:
__Zielonogórską Bibliotekę Cyfrową dla Niewidomych (ZBCN) z dostępem do zbiorów nowych, odpowiadających potrzebom edukacyjnym,
__oprogramowanie komputerowe umożliwiające dostęp do informacji w formacie elektronicznym,
__stanowiska komputerowe wyposażone w głośnomówiące i powiększające oprogramowanie, rozmieszczone na terenie strefy wolnego dostępu.

ZBCN to wydzielona kolekcja, która uzupełnia zasób Zielonogórskiej Biblioteki Cyfrowej o dokumenty nowe, do których pozyskała prawo na podstawie Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zapisu art. 33^1 dotyczącego szczególnego typu dozwolonego użytku na rzecz osób niepełnosprawnych[3], z pełnym poszanowaniem prawa autorskiego. Obok cyfrowej biblioteki ABC, którą tworzy kilka uczelni w kraju jest to druga cyfrowa biblioteka akademicka w Polsce.

Biblioteka oferuje studentom z dysfunkcją wzroku specjalistyczne oprogramowanie pozyskane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na upowszechnienie nauki:
__FS Reader – program odczytujący elektroniczne publikacje mówione, zapisane w formacie DAISY (Digital Accessible Information System).
__SuperNova Magnifier (Lunar) - program powiększający tekst i obraz na ekranie komputera do 60 razy.
__Dolphin EasyConverter - program do szybkiego przygotowania materiału w druku powiększonym, MP3, DAISY lub w brajlu, poprzez jego przekonwertowanie, zarówno z dokumentu zeskanowanego, jak też wczytanego z programu Word, PDF, HTML lub plików tekstowych.
__Dolphin EasyReader - programowy odtwarzacz książek w formacie DAISY, przeglądarka służąca do czytania cyfrowych książek mówionych w standardzie DAISY.
__Window-Eyes - program odczytu ekranu komputera działającego pod systemem Windows. Obsługa systemu oraz programów odbywa się poprzez klawiaturę, a wszystkie powiadomienia i teksty odczytywane są przez syntezator mowy. Dzięki temu możliwe jest przeglądanie internetu, odtwarzanie multimediów, tworzenie dokumentów odbieranie poczty e:mail, itp.
__Lupa - program powiększający systemu Windows.
__Adobe Acrobat Professional – program do tworzenia dokumentów elektronicznych oraz zaawansowanego wyszukiwania i rozpoznawania tekstów w dokumentach cyfrowych.

Strona internetowa biblioteki zgodna jest z wytycznymi dotyczącymi ułatwień w dostępie do treści publikowanych w Internecie WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines), obowiązującymi wszystkie instytucje publiczne od 2015 r.[4]. Nowa Strona biblioteki mieści się na poziomie 8 punktów na 10 możliwych (test na podstawie narzędzia spółki Utilitia).

3 Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, tekst ujednolicony z 2016 r. Dz. U. 2006, Nr 90, poz. 631.

4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych. Dz. U. 2012 poz. 526.

Biblioteka Uniwersytecka jest laureatem miejskiego konkursu urbanistycznego *Zielona Góra bez barier* w kategorii budynków użyteczności publicznej, organizowanego przez Urząd Miasta Zielona Góra i Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji. Jest też laureatem konkursu *Mister budowy*, w którym ważną rolę odegrały udogodnienia architektoniczne dla osób z niepełnosprawnością, określone w prawie budowlanym.

Biblioteka bez barier jest częścią działań środowiska akademickiego na rzecz jakościowej zmiany warunków studiowania w ramach idei uniwersytetu dla wszystkich. Okazją do podsumowania działalności biblioteki w tworzenie przyjaznego środowiska edukacyjnego i społecznego uczelni oraz w wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnością było seminarium *Pokonać bariery poprzez wspólne działanie*, zorganizowane z okazji 10-lecia powołania stanowiska Pełnomocnika Rektora ds. Niepełnosprawnych Studentów oraz Rady Studentów Niepełnosprawnych. Przed nami wspólna praca i wiele jeszcze do zrobienia.

WYSTAWA PLAKATÓW

_Małgorzata Skrzypczak
Biblioteka Sztuki

Maja Wolna - seria plakatów, które w kwietniu były prezentowane **w Galerii Biblioteki Uniwersyteckiej** przy al. Wojska Polskiego 71, zwanych przez nią ”odsłonami”, jest krytycznym spojrzeniem artystki na problemy kobiet we współczesnym świecie przemocy.

Według danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) ofiarami przemocy jest już ponad jedna trzecia kobiet na całym świecie. Przemoc może dotknąć każdą kobietę – bez względu na status społeczny, wiek i wykształcenie. Szacuje się, że każdego dnia ofiarą przemocy (w domu, na ulicy, w pracy) padają setki kobiet bitych, gwałconych i molestowanych w Afryce, Azji, krajach Bliskiego Wschodu oraz Ameryce Łacińskiej. Nieco inaczej wygląda sytuacja w Europie (w tym w Polsce), gdzie z powodu maltretowania i znęcania się cierpi co czwarta kobieta. Najniższy wskaźnik notowany jest w krajach Ameryki Północnej – około 23 proc.

Do wzrostu agresji wobec kobiet przyczyniają się również nowoczesne media komunikacyjne (SMS-y, posty i e-maile), które mogą dotknąć każdą kobietę – bez względu na status społeczny, wiek i wykształcenie.

Szymon Bojko w tekście towarzyszącym wcześniejszej wystawie plakatów Mai Wolnej w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie tak scharakteryzował jej twórczość:

„Maja Wolna (…) buduje niczym w teatrze dramaturgię zła, wyrządzanego milionom kobiet żyjącym na tej planecie. System zakazów, dotkliwych kar, nakazów, artystka, dyskretnie bez krzyku, bez gry typografii, bez ekspresji, mającej przyciągnąć uwagę przechodnia, widza, przy ciszy na „widowni” uzmysławia system poniżenia kobiety. Filozofia ascezy, surowości, wymagała samo-opanowania naturalnego temperamentu. Język graficznych metafor i symboli, którym posługuje się Wolna, jest pozornie czytelny. Ptak, dłoń, sylweta domku z kominem i dymkiem, żyletka, okulary, oczy z łezką itd.”

Niezależnie od przesłania, od stosowania znaków i symboli, plakaty Mai Wolnej dzięki oszczędności formy plastycznej są wizualnie bardzo sugestywne.

_MAJA WOLNA, POSTER, 100 X 70 CM

Maja Wolna

Obroniła dyplom w Pracowni Drzeworytu na Wydziale Grafiki na Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu w 2005 r. Aktualnie pracuje na dwóch uczelniach jako adiunkt. Prowadzi indywidualne zajęcia ze studentami na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu na Wydziale Animacji oraz na WIT w Warszawie na Wydziale Grafiki. Bierze udział w wielu konkursach oraz wystawach grupowych i indywidualnych w Polsce i za granicą. Swoje prace prezentowała m.in. na wystawie Passion for Freedom w The Mall Galleries w Londynie. Jest laureatką w międzynarodowych konkursach. Zdobyła Złoty Medal na Międzynarodowym Biennale Plakatu w Warszawie w kategorii plakatów ideowych. Współpracuje z Gazetą Wyborczą. Angażuje się w problemy społeczne, zwłaszcza dotyczące przemocy, wolności i praw człowieka. Plakaty, ilustracje, kolaże stanowią część jej artystycznej pracy. Obecnie eksperymentuje z nowymi projektami wykorzystując obraz wideo, dźwięk oraz z formami przestrzennymi czerpiąc z dotychczasowych doświadczeń w zakresie grafiki.